

МЕДІАТВОРЧІТЬ В РЕАЛІЯХ.

ІСТОРІЯ, МОТИВИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВПЛИВУ МЕДІАТВОРЧОСТІ

Т. А. Доценко, СЗШ № 184, м. Київ

Анотація. В статті висвітлюються різні точки зору щодо впливу засобів масової інформації на молодь. Автор аналізує державні підходи у різних країнах щодо захисту дитини від негативних медіавпливів.

Ключові слова: деструктивні медіавпливи, молодь, діти/

Аннотация. В статье освещаются различные точки зрения относительно влияния средств массовой информации на молодежь. Автор анализирует государственные подходы в разных странах по защите ребенка от негативных медиавлияний.

Ключевые слова: деструктивные медиавливы, молодежь, дети.

Summary. The article covers various points of view on the impact of the media on young people. The author analyzes the state approaches in different countries to protect the child from negative media influences.

Key words: destructive media influences, youth people, children.

“В історії людства були і більш кровожерливі епохи, але жодна з них не була так просякнута образами насильства, як наша”

Дж. Гербнер

Створення супутникового зв'язку, кабельного радіо і телебачення, масове поширення комп'ютерів і Інтернету сприяли формуванню глобальних, загальносвітових інформаційних мереж і можливості поширення потрібної інформації в будь-якому куточку земної кулі. Однак оцінки їхнього зростаючого впливу на політику та суспільство далеко не однозначні, а часом і протилежні. Досвід показує, що потенційно ЗМІ здатні служити різним цілям. З одного боку, вони можуть освітчувати людей, допомагати їхній компетентній участі в суспільному житті, сприяти особистісному становленню. Але з іншого, що відбувається сьогодні досить часто, -духовно поневолювати, дезінформувати, іноді не бажаючи того, розпалювати масову ворожнечу, сіяти недовіру та страх.

Одна з небезпечних для духовно-моральної атмосфери суспільства традицій ЗМІ полягає в їхньому прагненні (заради високих рейтингів) експлуатувати низинні, руйнівні тенденції людської підсвідомості. Телебачення, кінематограф, література, друковані ЗМІ повною мірою використовують тягу людини до всього трагічного, пов'язаного зі стражданнями. Відомо і досить цинічне журналістське кредо: чим більше жертв і катастроф, тим цікавіша, привабливіша інформація для глядача. Тому в перших кадрах телевізійних новин, смакуючи деталі, розписуються великі та малі трагічні події.

Для успішної маніпуляції свідомістю людей потрібна саме атмосфера страху, зтяжненого стресового стану, що блокує творчий, отже, критичний, розум. Це найкраще підґрунтя для середовища формування "нерухливого", догматичного мислення і перевірених засіб придушення пізнавальної активності людини. На тлі емоційного дискомфорту можна впровадити у свідомість особистості та суспільства будь-який міф і одночасно довести їх до повної соціальної апатії [3].

Телебачення перше серед інших ЗМІ за силою переконливого впливу на громадян. Люди більше довіряють побаченому, ніж почутому або прочитаному. Зорова інформація легше сприймається і краще запам'ятовується, дозволяючи як би відчутти та пережити разом те, що відбувається на екрані.

В інформаційній політиці вітчизняних ЗМІ відокремлюють три небезпечних напрямки, здатних відгукнутися згубними наслідками для свідомості молоді:

I – переорієнтація особистості молодої людини з традиційного позитивного героя на суперособистість іноземного зразка. Як приклад для наслідування пропонується той, кому для досягнення силової переваги над іншими людьми "докори совісті" і почуття жалю тільки перешкода. Насилля

на телеекранах гірших зразків чужої масової культури руйнує відпрацьовані століттями менш небезпечні вітчизняні стереотипи поведження, нав'язує суспільству норми та принципи моралі, заснованої на культурі насильства, жорстокості, бездуховності, егоїзму.

II – загрози, пов'язані з дестабілізацією соціальної наступності поколінь. Як підтверджують дослідження, відчуження суспільства від позитивного історичного досвіду є зараз однією з небезпечних особливостей побудови інформаційних потоків в українських ЗМІ.

III – розширенням масштабів девіантного поведження молодих людей. У результаті пропонованих інформаційних впливів суспільство всі частіше зіштовхується з такими явищами серед молоді, як ослаблення здатності до самоконтролю за своєю поведінкою, активізацією ірраціональної сфери свідомості, посилення садомазохістських схильностей. Дані соціологічних досліджень підтверджують наявність кореляційних зв'язків між названими явищами та зростанням інтенсивності інформаційних потоків відповідного змісту в ЗМІ. Існує прямий зв'язок між злочинністю на екрані телебачення та вулиці [6].

На думку фахівців, зміст того, що молодь отримує у ЗМІ, є одним з найбільш травмуючих факторів телевізійного впливу на її психічний та фізичний стан. Головним чином, це належить до насильства, яке надмірно демонструє телебачення. Як показують дослідження, постійний перегляд сцен насильства притупляє чутливість до агресії, зменшує значимість внутрішніх факторів, які її стримують, збільшує фактичні прояви агресивності в поведженні, формує неправильний образ соціальної реальності, що може стати основою подібних дій.

Центральна ідея поняття «праймінгу» (від англ. *prime* – заряджати, запалювати) така: коли люди стикаються з певним стимулом (або подією), що мають приватне значення, їм в голову приходять інші ідеї з точно таким же

значенням [5]. Ці думки в свою чергу можуть активізувати і інші семантично споріднені їм ідеї і навіть схилити до дії Теорія праймінгу частково підтверджена у дослідженнях, які зафіксували, що перегляд жорстоких фільмів навіював піддослідним агресивні думки (Бушман, Джин, 1990). Л.Берковіц виявив, що хлопчики-підлітки, які бачили, як у фільмі когось сильно били, потім менше стримували бажання вдарити людину, схожу на жертву з фільму. Теорія соціального навчання у рамках біхевіоризму передбачає, що спостереження сцен агресивного характеру може стимулювати процеси соціального навчання і призводити до засвоєння нових типів поведінки [2]. Навчання відбувається через засвоєння вікарного досвіду, який ніби заміщує відсутність відповідного особистого досвіду.

Термін “наси́льство в ме́діа” у сучасній комунікативістиці вживається на позначення дедалі зростаючого числа насильницьких сцен, які з другої половини ХХ ст. стали об’єктом наукового зацікавлення та причиною стурбованості психологів, педагогів, медиків і батьків.

“Насильство з’явилося раніше телебачення. Телебачення лише відображає наші смаки і догоджає їм”. Ще один аргумент на користь телебачення – це отримання особливої психічної розрядки, так званого катарсису (термін ввів в обіг ще Арістотель, іменуючи “катарсисом” – особливий вид задоволення, який виникає під час перегляду драми) [4]. Проте більшість досліджень підтверджує, що телевізійне насильство не призводить до ефекту катарсису, а швидше, має тенденцію до підсилення агресивних почуттів.

Одним із способів осмислити теленасильство є когнітивна теорія Альберта Бандури та його експеримент з лялькою Бобо. “Жінка-експериментатор протягом десяти хвилин з усіх сил б’є надувну ляльку при цьому викрикує: “Вріж йому...Вмаж по носі”. Спостерігаючи за цією ситуацією, дитина йде в іншу кімнату і повторює агресивні дії” [1].

Чимало сюжетів українського телебачення можуть спонукати людину повторити побачене.

Спроби вирішити цю проблему є в багатьох європейських країнах:

Великобританія. Політика BBC вимагає, щоб всі програми, які транслюються до 21 години, відповідали певним вимогам для перегляду їх дитячою аудиторією;

Німеччина. За Конституцією дозволено обмеження свободи інформації “законоположеннями про захист молоді”. Ряд суспільних телекомпаній керується положеннями, по яких здатні нашкодити здоров’ю дітей і підлітків програми не повинні випускатися до вживання заходів, що забезпечують малу вірогідність перегляду їх дітьми.

Франція. Вища аудіовізуальна рада Франції, що діє згідно із законом від 1986 року, контролює мовлення програм, здатних завдати шкоди дітям. Зокрема, згідно з його директивою від 1989 року телекомпаніям не рекомендується транслювати програми, що містять еротичні сцени насильства, до 22 годин 30 хвилин і їх рекламу до 20 годин 30 хвилин .

Нині в **Канаді** та **США** всі телепередачі та кінофільми, які містять епізоди насильства, жорстокості, сексу, показують тільки на спеціальних каналах, за які має додатково сплачувати сім'я, тобто батьки в таких випадках беруть на себе частину відповідальності.

Як бачимо, проблеми насилля, жорстокості є не лише в Україні. Безперечно, Україна повинна виробляти свої правила, щодо подачі новин і зображення у них насильства, з урахуванням ментальності, традицій, звичаїв, проте без огляду на бажання та смаки власників каналів, посиленні правового регулювання та суспільного контролю діяльності ЗМІ, вихованні критичного відношення до них.

Отже, протидіяти негативному впливові телебачення можна й потрібно, і робити це необхідно різними способами й на кількох рівнях: суспільства,

сім'ї, окремої людини. Якщо ми й не можемо відмовитися від цього продукту людської творчості у своєму повсякденному житті, то хоча б спробуймо не перетворювати його на головну життєву цінність.

Використана література:

1. Бандура А. Теория социального научения / А. Бандура [пер. с англ. Н. Чубарь]; – СПб.: Евразия, Санкт-Петербург, 2000. – С. 191. – 320 с.
2. Берковиц Л. Агрессия: причины, последствия и контроль/ Л. Берковиц. – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2001. – 512 с.
3. Майерс Д. Соціальна психологія / Д. Майерс. – СПб.: Питер, 2011. – 800 с.
4. Клековкін О. Ю. Античний театр [Текст]: навч. посібник для вищих навч. закл. театрального мистецтва і культури (з спец. "Театральне мистецтво", "Культурологія") / О. Ю. Клековкін; Київський держ. ун-т театру, кіно і телебачення ім. І.К.Карпенка-Карого. – К. : Артек, 2004. – 208 с.: іл. - Бібліогр.: с. 196-207.
5. Крэйхи Б. Социальная психология агрессии / Б.Крэйхи [пер. с англ. А. Лисициной]; – СПб.: Питер, 2003. – 336 с., ил. – (Серия «Концентрированная психология»)
6. Ядов В.А. Социологическое исследование: методология, программа, методы. Изд. 2-е, переработ. и доп. М.: Наука, 1987. Гл.1

Доценко Тетяна Анатоліївна. Медіаторчість в реаліях. Історія, мотиви та результати впливу медіа творчості.

Доценко Татьяна Анатольевна. Медиатворчество в реалиях. История, мотивы и результаты воздействия медиа творчества.

Dotsenko Tetyana Anatolievna. Media-literacy in realities. History, motives and results of the influence of media creativity.